

Nr 120.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1924 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, angående provisoriskt lönetillägg åt vissa professorer m. fl. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a och 4:e avd.)

I den till riksdagen den 2 januari 1924 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkten 224) föreslagit riksdagen att, i avvidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig löneförbättring under tiden 1 juli 1924—30 juni 1925 för viss personal inom den civila statsförvaltningen för budgetåret 1924—1925 under åttonde huvudtiteln beräkna ett extra förslagsanslag till belopp av 1,950,000 kronor.

I sistnämnda belopp beräknades ingå *dels* en summa av 1,679,000 kronor, avseende den tillfälliga löneförbättring, som under en följd av år utgått till sådana under ecklesiastikdepartementet lydande befattningshavare, vilka icke kommit i åtnjutande av ny definitiv lönereglering, däribland jämväl professorerna vid universiteten och med dem i lönehänseende jämställda befattningshavare vid vetenskapliga institutioner, *dels ock* en summa av 271,000 kronor, avseende beredande åt sistnämnda professorer och med dem likställda befattningshavare av ett provisoriskt lönetillägg utöver ovanberörda tillfälliga löneförbättring.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 29 februari 1924 dagtecknade proposition, nr 109, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels medgiva, att för tiden den 1 juli 1924—den 30 juni 1925 må, utöver tillfällig löneförbättring, utgå ett provisoriskt lönetillägg

till ordinarie professor vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet, föreståndaren för statens institut för rasbiologi, intendent vid naturhistoriska riksmuseet samt professor vid tekniska högskolan med 900 kronor, därest vederbörande äger intill tio sådana tjänstår, som berättiga till åtnjutande av ålderstillägg, samt med 1,800 kronor, därest vederbörande äger tio eller flera dylika tjänstår, innehavarna av professurerna i praktisk teologi vid universiteten i Uppsala och Lund härvid dock undantagna;

till extra ordinarie professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala greve C. T. Mörner med 1,020 kronor och till f. d. extra ordinarie professorn i anatomi därstädes, prosektorn O. M. Ramström med 970 kronor;

till överbibliotekare och räntmästare vid universiteten i Uppsala och Lund med 450 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Uppsala och med 210 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Lund, därest vederbörande äger intill tio sådana tjänstår, som berättiga till åtnjutande av ålderstillägg, samt med 1,200 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Uppsala och med 1,020 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Lund, därest vederbörande äger tio eller flera dylika tjänstår;

till ordinarie laborator, prosektor och observator vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet ävensom till föreståndaren för den zoologiska institutionens i Lund entomologiska avdelning med 510 kronor till dylik befattningshavare vid universitetet i Uppsala, med 300 kronor till dylik befattningshavare vid universitetet i Lund samt med 900 kronor till dylik befattningshavare vid karolinska institutet;

till professorn i arkitektur vid konsthögskolan, professor vid farmaceutiska institutet och vid Chalmers tekniska institut samt överlärare vid gymnastiska centralinstitutet med 1,020 kronor till dylik befattningshavare vid konsthögskolan, farmaceutiska institutet och gymnastiska centralinstitutet samt med 810 kronor till dylik befattningshavare vid Chalmers tekniska institut;

skolande av ifrågavarande provisoriska lönetillägg $\frac{2}{3}$ anses motsvara lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspenningar, och skolande i tillämpliga delar gälla de bestämmelser, som må komma att utfärdas i fråga om tillfällig löneförbättring för budgetåret 1924—1925 åt viss personal inom den civila statsförvaltningen;

dels medgiva, att till f. d. extra ordinarie professorn Ramström må för tiden den 1 juli 1923—den 30 juni 1924 utgå, utöver tillfällig löneförbättring, ett tillfälligt lönetillägg med 600 kronor;

dels för nu angivna ändamål för budgetåret 1924—1925 under åttonde huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 283,000 kronor;

dels ock medgiva, att till innehavare av personlig professur vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska institutet må för tiden den 1 juli 1924—den 30 juni 1925, utöver tillfällig löneförbättring, från allmänna indragningsstaten utgå ett provisoriskt lönetillägg efter de grunder, som ovan angivits i fråga om ordinarie professor vid universiteten och karolinska institutet.

Ifrågavarande proposition har, utom i vad den avser anslag från allmänna indragningsstaten, blivit remitterad till statsutskottet.

Beträffande utredningen får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband med nämnda proposition har utskottet till behandling förehått följande till utskottet remitterade motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *A. Vennersten* m. fl. (nr 269) och den andra inom andra kammaren av herr *G. A. Björkman* m. fl., däri hemställts att riksdagen ville vid anmälan av sitt beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109 i motiven dels giva uttryck åt den bestämda förväntan, att förslag till definitiv lönerreglering vid universiteten och karolinska institutet varder förelagt 1925 års riksdag, dels ock uttala sig för att ett dylikt löneregleringsförslag varder i avseende å de allmänna löneprinciperna byggt på de för universiteten i detta hänseende nu gällande grunder;

dels en inom första kammaren av herr *G. Kobb* väckt motion (nr 267) däri hemställts, att riksdagen måtte besluta dels att tekniska högskolans sekreterare tillerkännes ett provisoriskt lönetillägg för budgetåret den 1 juli 1924—den 30 juni 1925 av 1,000 kronor; dels att samma högskolas bibliotekarie för nämnda budgetår tillerkännes en tillfällig löneförbättring av 900 kronor; och dels att biblioteksamanuensen för samma tid tillerkännes en tillfällig löneförbättring av 600 kronor;

dels ock en inom första kammaren av herr *Hj. L. Hammarskjöld* väckt motion (nr 272), däri hemställts, att riksdagen måtte besluta, att, med tillämpning i övrigt av vad i propositionen nr 109 föreslås, till professorn i arkitektur vid konsthögskolan, professor vid farmaceutiska institutet och Chalmers tekniska institut samt överlärare vid gymnastiska centralinstitutet, må, därest befattningshavaren äger minst tio sådana tjänstår, som berättiga till åtnjutande av ålderstillägg, utgå ett med 400 kronor, för år räknat, förhöjt provisoriskt lönetillägg, samt att i anledning härav det i propositionen äskade extra förslagsanslaget höjes med 2,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen får utskottet hänvisa till motionerna.

I den skrivelse av den 28 maj 1923, vari riksdagen anmälde sitt beslut om beredande av tillfälligt lönetillägg åt professorerna vid Uppsala och Lunds universitet och vissa med dem i lönehänseende jämställda vetenskapliga institutioner och läroanstalter, uttalade riksdagen bland annat sin bestämda förväntan, att förslag rörande definitiv lönerreglering för bemälda befattningshavare skulle framläggas till 1924 års riksdag. På sätt framgår av det Kungl. Maj:ts proposition nr 109 i utdrag bifogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, har föredragande departementschefen framhållit, hurusom han i det längsta hoppats, att ett förslag till definitiv lönerreglering för åtminstone rikets universitet och högskolor ävensom andra med dem i viss mån jämförliga undervisningsanstalter och institutioner måtte kunnat framläggas för 1924 års riksdag. Enligt departementschefens uppfattning hade emellertid de statsfinansiella förhållandena omöjliggjort ett framläggande för detta års riksdag av en tillfredsställande lönerreglering. Härjämte framhåller departementschefen, att det synts honom med fog kunna ifrågasättas, huruvida överhuvud en lönerreglering för universiteten och jämförliga anstalter borde, åtminstone i allo,

anpassas efter det från kommunikationsverkens område ursprungligen hämtade avlöningssystem, som utmärkte de senast civila löneregleringarna. Under uttalande av den livliga förhoppningen, att ett definitivt förslag i ämnet skall kunna föreläggas nästkommande års riksdag, har nu departementschefen förordat vissa provisoriska åtgärder för tillgodoseende av de tjänst innehavare, om vilka nu är fråga. Den framställning, som Kungl. Maj:t i ämnet nu avlåtit till riksdagen, innebär beredande under budgetåret 1924—1925 av ett provisoriskt lönetillägg, varvid till utgångspunkt tjänat det förslag, som på sin tid framlagts av högskolornas löneregleringskommitté, och har i avseende å utmätandet av storleken av de provisoriska tilläggen så beräknats, att sagda kommittéförslag icke därigenom bleve föregripet. Till delaktighet i detta provisoriska lönetillägg hava föreslagits ej endast de professorer, vilka inbegreps i 1923 års riksdagsbeslut, utan även åtskilliga andra med dem jämförliga befattningshavare, vilka innefattas i det av högskolornas löneregleringskommitté avgivna förslaget.

Att ett förslag till definitiv lönereglering för universiteten och med dem jämförliga vetenskapliga institutioner icke blivit för innevarande riksdag framlagt, synes utskottet vara att i hög grad beklaga. Utskottet anser sig hava så mycket större anledning att fästa sin uppmärksamhet vid att så ej skett, som riksdagen år 1923 uttalade en bestämd förväntan, att ett dylikt förslag måtte föreläggas 1924 års riksdag. Utskottet vill emellertid erinra om den av departementschefen uttryckta förhoppningen, att ett definitivt förslag i ämnet må kunna föreläggas nästkommande års riksdag, samt i anledning såväl av vad sålunda förekommit som ock av vad i de av herr Vennersten m. fl. och herr Björkman m. fl. väckta motionerna anförts, giva uttryck åt sin bestämda förväntan, att från Kungl. Maj:ts sida förslag till definitiv lönereglering för lärare vid universiteten m. fl. varder förelagt 1925 års riksdag. Vad åter angår den i samma motioner uttryckta önskan att ett dylikt förslag måtte i avseende å de allmänna löneprinciperna byggas på nu gällande grunder, vill utskottet allenast framhålla, att ett uttalande från riksdagens sida i denna riktning kan vara ägnat att föregripa den i ämnet erforderliga utredningen.

Såsom ovan erinrats, har såsom utgångspunkt för det föreliggande förslaget tjänat de lönebelopp, som av högskolornas löneregleringskommitté ifrågasatts. Hänsyn har jämväl härvid tagits till grunderna för dyrtidstilläggens utgående, i vilket avseende departementschefen utgått från de grunder, som Kungl. Maj:t i proposition nr 5 föreslagit innevarande riksdag. Då dessa grunder emellertid icke blivit av riksdagen antagna, utan riksdagen för budgetåret 1924—1925 beslutat samma grunder för dyrtidstilläggens utgående som för innevarande budgetår, tarvas en undersökning från denna utgångspunkt av beloppen av de provisoriska lönetillägg, varom i nu förevarande proposition är fråga. Vid en dylik undersökning har det befunnits, att en mindre jämkning av vissa belopp är erforderlig.

För professor vid universiteten och därmed jämförlig befattnings-

havare bör tillägget utgå med 900 kronor samt efter tio tjänstår med 1,740 kronor, i stället för av Kungl. Maj:ts föreslagna 1,800 kronor. Beträffande förslaget ifråga om dessa professorer har utskottet i övrigt ej funnit anledning till erinran. Ej heller har utskottet funnit anledning till gensäga mot förslaget beträffande extra ordinarie professorn greve Mörner och f. d. extra ordinarie professorn, prosektorn Ramström. Någon jämkning av de för dem ifrågasatta lönebeloppen är icke erforderlig. För den sistnämnda ifrågasattes dessutom ett för budgetåret 1923—1924 retroaktivt utgående lönetillägg; då det uppenbarligen berodde på ett förbiseende att icke Ramström vid 1923 års riksdag blev delaktig av det då beslutade tillägget, har utskottet ansett sig böra tillstyrka vad i nu senast berörda hänseende föreslagits.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag äro till delaktighet av det provisoriska lönetillägget föreslagna jämväl överbibliotekarierna och räntmästarna vid universiteten i Uppsala och Lund. Beträffande överbibliotekarierna har utskottet ej funnit anledning till erinran i annat avseende än att av ovan anförda skäl en jämkning i de ifrågasatta lönebeloppen bör ske så, att lönetillägget utgår till överbibliotekarien i Uppsala med 420 kronor och till överbibliotekarien i Lund med 180 kronor, därest vederbörande äger intill tio till ålderstillägg berättigande tjänstår, samt att, därest vederbörande äger tio eller flera dylika tjänstår, lönetillägget utgår i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Vad däremot angår räntmästarnas delaktighet av ifrågavarande tillägg, måste en viss tvekan hos utskottet göra sig gällande. Det är nämligen att uppmärksamma, att den förmån, varom nu är fråga, närmast är avsedd att tillkomma innehavarna av sådana befattningar, på vilka höga krav i vetenskapligt hänseende ställas, och att i Kungl. Maj:ts förslag all personal vid universitetens kanslier och drätselverk äro uteslagna. Det lär vidare böra erinras därom, att den ekonomiska förvaltningen icke torde vara lika omfattande vid båda universiteten och att i anledning härav tvekan kan råda, huruvida räntmästarna även för framtiden böra vara i avlöningshänseende sinsemellan likställda. I allt fall synes en närmare utredning i detta hänseende vara erforderlig, vilken lämpligen torde böra föreläggas riksdagen i samband med det definitiva löneregleringsförslaget, och har utskottet i avvaktan härpå ansett att räntmästarna böra uteslutas från det provisoriska lönetillägget.

Dock har utskottet, med hänsyn till vad inför utskottet blivit upplyst, funnit skäligt tillstyrka, att till räntmästaren vid universitet i Uppsala G. T. Brandberg må utgå såsom personligt lönetillägg ett belopp, motsvarande vad enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle tillkomma honom, eller alltså 1,200 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag omfattar även laboratorer och med dem jämförliga befattningshavare vid universiteten och karolinska institutet. Dessa

befattningshavare blevo visserligen icke delaktiga av det av 1923 års riksdag beslutade lönetillägget, men har utskottet med hänsyn till de höga vetenskapliga fordringar, som ställas på innehavarna av dessa tjänster, funnit sig böra tillstyrka det nu föreliggande förslaget, dock med den jämkningen, att beloppet bestämmes för laborator och med sådan likställd befattningshavare vid Uppsala universitet till 450 kronor, för sådan tjänstinnehavare vid Lunds universitet till 240 kronor och för motsvarande befattningshavare vid karolinska institutet till 870 kronor.

Vad så angår professorn i arkitektur vid konsthögskolan, professorerna vid Chalmers tekniska institut och vid farmaceutiska institutet samt överlärarna vid gymnastiska centralinstitutet, var denna grupp befattningshavare icke inbegripen i delaktighet av det utav 1923 års riksdag beslutade lönetillägget. Utskottet, som anser den ståndpunkt, nämnda riksdag intog ifråga om omfattningen av förevarande löneförmån eller att densamma borde begränsas till representanterna för våra främsta vetenskapliga institutioner, universiteten och karolinska institutet samt de med dessa jämförbara, naturhistoriska riksmuseet och tekniska högskolan, allt fortfarande äga fog för sig, har måst ställa sig i hög grad tveksamt inför Kungl. Maj:ts förslag att utsträcka denna förmån till hart när alla befattningshavare med professors namn och tjänsteställning. Utan att vilja underskatta betydelsen för landet av den verksamhet som utövas av sistnämnda befattningshavare, har utskottet dock icke funnit deras ställning vara sådan, att den med nödvändighet betingar likställighet i nu förevarande hänseende med professorerna vid universiteten och vid de med universiteten jämförbara institutionerna. Konsekvenserna av det betraktelsesätt, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts proposition, kunna bli många och vittgående, ej endast i ekonomiskt utan även i andra avseenden. Utskottet har därför ansett sig böra avstyrka, att senast omförmälda tjänstinnehavare komma i åtnjutande av provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1924—1925, och har utskottet vid sådant förhållande ej kunnat tillstyrka herr Hammarskjölds ovanberörda motion.

Vad slutligen herr Kobbs ovannämnda motion beträffar, må erinras, att kansli- och bibliotekspersonalen vid universiteten icke enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle bli delaktiga av det nu ifrågasatta lönetillägget, och då härtill kommer, att de i motionen omnämnda befattningshavarna icke äro ordinarie tjänstinnehavare, har utskottet ansett sig böra avstyrka det i denna motion framförda yrkandet.

Med hänsyn till de av utskottet föreslagna jämkningarna av lönebeloppen samt på grund av vad utskottet jämväl i övrigt föreslagit, torde den ifrågasatta anslagssumman kunna minskas med i runt tal 22,000 kronor till 261,000 kronor.

Utskottet, som i övrigt icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer alltså i vad avser åttonde huvudtiteln,

I) att riksdagen må

a) med anledning av Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att för tiden den 1 juli 1924—den 30 juni 1925 må, utöver tillfällig löneförbättring, utgå ett provisoriskt lönetillägg:

till ordinarie professor vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet, föreståndaren för statens institut för rasbiologi, intendent vid naturhistoriska riksmuseet samt professor vid tekniska högskolan med 900 kronor, därest vederbörande äger intill tio sådana tjänstår, som berättiga till åtnjutande av ålders-tillägg, samt med 1,740 kronor, därest vederbörande äger tio eller flera dylika tjänstår, innehavarna av professurerna i praktisk teologi vid universiteten i Uppsala och Lund härvid dock undantagna;

till extra ordinarie professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Uppsala greve C. T. Mörner med 1,020 kronor och till f. d. extra ordinarie professorn i anatomi därstädes, prosektorn O. M. Ramström, med 970 kronor;

till överbibliotekarie vid universiteten i Uppsala och Lund med 420 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Uppsala och med 180 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Lund, därest vederbörande äger intill tio sådana tjänstår, som berättiga till åtnjutande av ålderstillägg, samt med 1,200 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Uppsala och med 1,020 kronor vad angår befattningshavare vid universitetet i Lund, därest vederbörande äger tio eller flera dylika tjänstår;

till räntmästaren vid universitetet i Uppsala G. T. Brandberg såsom personligt lönetillägg med 1,200 kronor;

till ordinarie laborator, prosektor och observator vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet ävensom till föreståndaren för den zoologiska institutionens i Lund entomologiska avdelning med 450 kronor till dylik befattningshavare vid universitetet i Uppsala, med 240 kronor till dylik befattningshavare vid universitetet i Lund, samt med 870 kronor till dylik befattningshavare vid karolinska institutet;

skolande av ifrågavarande provisoriska lönetillägg $\frac{2}{3}$ anses motsvara lön och $\frac{1}{3}$ tjänstgöringspenningar, och skolande i tillämpliga delar gälla de bestämmelser, som må komma att utfärdas i fråga om tillfällig löne-

förbättring för budgetåret 1924—1925 åt viss personal inom den civila statsförvaltningen;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att till f. d. extra ordinarie professorn Ramström må för tiden den 1 juli 1923—den 30 juni 1924 utgå, utöver tillfällig löneförbättring, ett tillfälligt lönetillägg med 600 kronor;

c) avslå Kungl. Maj:ts framställning och herr Hammarskjölds ovanberörda motion ifråga om provisoriskt lönetillägg åt vissa befattningshavare vid konsthögskolan, farmaceutiska institutet, Chalmers tekniska institut samt gymnastiska centralinstitutet;

d) avslå herr Kobbs förenämnda motion;

e) för de under mom. a) och b) angivna ändamål för budgetåret 1924—1925 under åttonde huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 261,000 kronor.

II) att herr Vennerstens m. fl. och herr Björkmans m. fl. ovanberörda motioner må anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 27 maj 1924.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtande nr 116.
